

Népszava, 1916. január 19.

A panaszbizottságok

és a hadfölszerelő üzemekben alkalmazott munkások szolgálati, bér- és munkaviszonyai tárgyában a honvédelmi miniszter rendeletet bocsátott ki. A Népszava olvasói előtt ismeretes, hogy a Szakszervezeti Tanács memorandumot intézett a kormányhoz, amelyben föltárta a hadfölszerelő üzemekben dolgozó munkások sérelmeit és kérte, hogy a sérelmek orvoslása céljából a munkások, elsősorban azonban a hadviselés érdekében mielőbb történjék hivatalos intézkedés. A Szakszervezeti Tanács a sérelmek elintézésére egyelőre hivatalból kiküldendő panaszbizottságok szervezését kérte.

A Népszava január 11-iki számában már megírtuk, hogy a közös hadügyminiszter Wien és Alsó-Ausztria részére, Wien székhellyel, panaszbizottságot szervezett. A Szakszervezeti Tanács a közös hadügyminiszter rendeletének kibocsátása után az alábbi táviratot küldte el a kereskedelemügyi és honvédelmi minisztereknek:

Nagyméltóságú Miniszter Úr!

Három hónappal ezelőtt munkásküldöttség járt Nagyméltóságodnál panaszbizottságok fölállítására ügyében. Ígéretet is kaptunk. Sajnálattal azonban még ma sem történt intézkedés. Közben a közös hadügyminiszter Bécsben panaszbizottságot szervezett. Miután a magyar munkások sérelmesnek tartják, hogy csak Bécsben működik a panaszbizottság és a gyári sérelmek naponként szaporodnak, kérjük Nagyméltóságod sürgős intézkedését.

A Magyarországi Szakszervezeti Tanács

Megelégedéssel állapítjuk meg, hogy a Szakszervezeti Tanács akciója kellő sikerrel járt, amennyiben a honvédelmi miniszter január 17-iki kelettel kiadta a panaszbizottságok fölállítására vonatkozó rendeletét, amelyet fontosságára való tekintettel lapunk más helyén szószerint közlünk.

A rendeletre későbbi időpontban még visszatérünk, ezúttal csupán néhány megjegyzést teszünk a gazdasági életünkben még szokatlan intézmény szervezése tárgyában. Általában egynehány részletől eltekintve, a rendeletet megnyugtatónak tartjuk. Tudjuk ugyan, hogy a tőke és munka hatalmi viszonyait érintő kérdésekben, különösen háború alatt, gyökeres változtatásokat elérni nem lehet, mégis azt hisszük, hogy a rendelet sok fölösleges zaklatást, sok káros elégedetlenséget és a munkáltatók részéről ismétlődő hatalmi túlkapást fog megszüntetni.

Különös megnyugvással fogadjuk, hogy a rendelet minden kétséget kizáróan érvényt szerez a hadiszolgáltatásról szóló törvény azon rendelkezésének, amely szerint nők és a népfölkeléshez nem tartozó munkások szolgálati vagy munkahelyen való maradásra nem kényszeríthetők. Ezek a munkások a munkaviszony szabályszerű fölbontása esetében, a hadiszolgáltatásról szóló törvény alapján, a vállalatnál vissza nem tarthatók.

Ugyancsak helyes a rendeletnek azon intézkedése, amely a hadiszolgáltatási törvény rendeltetése alá nem tartozó férfimunkásokat és a nőmunkásokat kivonja a katonai fegyelmi fenyejtő hatalom joghatósága alól. Bár mi teljesen fölöslegesnek és célszerűtlennek találjuk a gyárakban alkalmazott katonai fegyelmi jogkört, mégis haladásnak ismerjük el, ha legalább azokat vonják ki a fegyelmi jogkör alól, akikre nézve ezt eddig csak törvénytelenül alkalmazták.

A hadfölszerelő üzemek munkásainak munka- és bérviszonyának rendezése ügyében is rendelkezik a miniszteri rendelet, örülünk, hogy végre a háború tizenkilencedik hónapjában a honvédelmi miniszter az ebben a tárgyban hozzá intézett számos panaszügyben végre intézkedett. Meg kell azonban állapítanunk, hogy a helyes alapelvek mellett a bérek dolgában

határozottabb és a mai drágasághoz arányítva magasabb túlmunka bérmegállapítási arányt vártunk volna el. Erre a kérdésre különben más alkalommal még visszatérünk.

Kifogásolnunk kell azonban határozottan a rendeletnek a büntető rendelkezésekre vonatkozó részét. Két hónapig terjedhető elzárással és 600 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel nem lehet elriasztani a százazreket kereső hadimunkát szállító munkáltatókat a munkásnyúzás által elérhető profittöbblettől. Az ilyen természetű kihágásokat – szerintünk büntetteket – sokkal súlyosabban kell büntetni, mert csak súlyos büntetéssel lehet megakadályozni a naponkint ismétlődő visszaéléseket.

A panaszbizottság összeállítása ellen nem emelünk kifogást. Az ügy érdekében is helyes, hogy a kormány a munkások érdekképviselőit a szakszervezetekre bízza. A rendelet értelmében a bizottság elnökét a honvédelmi miniszter nevezi ki. Jó előre figyelmébe ajánljuk a honvédelmi minisztériumnak, hogy ne kövesse a kereskedelemügyi minisztertől eddig követett politikát, amely szerint útépítésnél vagy tengerészeti hatóságoknál nem használható bürokratákat állít a szociálpolitikai intézmények élére. Keressen a honvédelmi miniszter úr modern gondolkodású, a munkásviszonyokat ismerő, szociálpolitikai érzékkel bíró pártatlan embert, hogy a panaszbizottságok működése mindkét félre és az iparra nézve is hasznos legyen.

Követeljük, hogy a minden részről megnevezett megbízottak, mielőtt a panaszbizottságok működésüket megkezdik, hivassanak össze tanácskozássra, hogy minden bürokratikus formáság és az alapelvek előzetes megállapítása mellett kezdjék meg a bizottságok működésüket. A rendelet lényegéből úgy látjuk, hogy a honvédelmi miniszter el akarja kerülni a bürokratikus formát, amennyiben lehetővé teszi, hogy a munkások közvetlenül, szóval is előterjeszthetik panaszukat. Célszerűbb volna, ha a szóbeli panaszokat nem a kerülő utat jelentő iparhatóság, hanem közvetlenül a panaszbizottság elé lehetne terjeszteni. Természetesnek találjuk, hogy a közös hadügyminiszter rendeletében megjelölt forma is igénybevehető, illetőleg, hogy a munkások panaszukat a szakszervezetek útján, szakszervezeti megbízottaik útján is előterjeszthessék. .

Még mielőtt a panaszbizottságok megalakulnak, az elnyomott – és nálunk levelek százaiban rémséges dolgokat elpanaszoló – bányász munkások nevében követeljük, hogy a panaszbizottságokat a bányászok ügyeire is kiterjesszék, illetőleg, hogy a panaszbizottságok a bányászok ügyeit is tárgyalják. Okmányyszerű adatokkal rendelkezünk, hogy a bányász munkásokat a katonai uralom alá helyezett bányákban olyan fölháborító és kultúremlők előtt hihetetlen bánásmódban részesítik, hogy ezeknek a sérelmeknek az elintézése kell, hogy a legsürgősebb ügye legyen az új intézménynek. Nem szabad megengedni, hogy a különben is törvényen kívüli állapotba helyezett bányász munkások ennek a törvényes alapon szervezett intézménynek előnyeiből is kizárassanak.

Különös meglepéssel állapítjuk meg, hogy a minden szabad mozgást elnyomó háborús állapotok ellenére a szakszervezeteknek és ezeken keresztül a gyárakban dolgozó munkásoknak erőteljes föllépése immár kézzelfogható eredménnyel jár. A szervezetlen munkások íme megtanulhatják, hogy minden tévovázásnál, minden siránkozásnál többet ér, több hasznot biztosít a szervezkedés, amely még nálunk is, a reakció hazájában is, hatalmat és ezzel kapcsolatban a munkások helyzetének javítását biztosítja.

Népszava, 1916. január 28.

A hadiförlügelet alá tartozó gyárak munkásainak a figyelmébe!

A budapesti vas- és fémmunkások végrehajtó bizottsága a következő sorok közlését kéri:

A honvédelemügyi miniszter január hó 17-én kelt rendelete értelmében mindazok a munkások, akik az 50-ik életévüket már betöltötték, de nem katonák és nem vezényelték őket

valamely gyárba, valamint a nőmunkások az ipartörvény rendelkezése alá tartoznak és szabályszerű fölmondás útján kiléphetnek. Ezek a munkáskategóriák nem tartoznak a gyári katonai parancsnokok rendelkezései alá. A rendelet megjelenése óta több helyről panasz érkezett, hogy e rendelet ellenére sem engedik kilépni azokat a munkásokat és munkásnőket, akiknek a kilépésre e rendelet értelmében joguk volna. Sőt egyik-másik helyen fogságba vetették azokat, akik munkakönyvüket kérni merészelték. Az orvosolhatás céljából fölkerjünk mindazokat a munkásokat és munkásnőket, akiknek ezen rendelet alapján joguk volna kilépni és nem engedik őket, jelentsék ezt szervezetünk titkárságánál, hogy a szükséges lépéseket érdekükben megtehessek.